

Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland

BIJLAGE 2

TIJDELIJKE REGELING OV-CHIPKAART VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING

22 november 2010

Samenvatting

Aan de landelijke en decentrale overheden en aan de vervoerders wordt gevaagd, om het mogelijk te maken, dat mensen met een handicap tijdelijk kunnen reizen op een speciale OV-chipkaart (Handikaart).

De reden is, dat mensen met en handicap die tot voor kort wel zelfstandig met het OV konden reizen, met de OV-chipkaart niet foutloos meer kunnen reizen. Dit wordt veroorzaakt doordat mensen de in- en uitcheckpalen niet kunnen vinden, de boodschappen die erop staan niet tot zich kunnen nemen en de handelingen te complex zijn geworden.

Dit probleem moet – op termijn – structureel opgelost worden. Op korte termijn is een tijdelijke oplossing nodig.

De tijdelijke oplossing bestaat uit een speciale OV-chipkaart (Handikaart) waarmee men tegen een vaste vergoeding in een bepaalde periode onbeperkt kan reizen. Hierdoor kunnen geen fouten meer gemaakt worden.

De kaart bestaat al voor blinden en slechtzienden in de regio 's Amsterdam en Rotterdam (Viziriskaart). Deze Viziriskaart wordt op dit moment uitgebreid voor andere gebieden van het stads- en streekvervoer.

De Viziriskaart moet ook voor mensen met andere dan visuele beperkingen gaan gelden. Met name mensen met verstandelijke beperkingen en mensen met een psychische beperking (waaronder autisme) hebben deze kaart ook nodig om foutloos te kunnen reizen.

Er kan geen aparte indicatiestelling op korte termijn opgetuigd worden om deze groep te traceren. Daarom wordt voorgesteld om de speciale OV-chipkaart open te stellen voor alle mensen die geïndiceerd zijn voor de OV-Begeleiderskaart.

10-0716

-2-

1. Knelpunt

In eindbeeldstudie 65 "Toekomstig landschap voor mensen met een functiebeperking" zal beschreven worden welke knelpunten mensen met beperkingen tegenkomen bij het reizen met de OV-chipkaart. Mensen die tot voor kort nog zelfstandig konden reizen, maar bij de OV-chipkaart niet meer.

Vooruitlopend op deze studie, kan gemeld worden dat de grootste problemen ontstaan doordat mensen de in- en uitcheckpalen niet vinden en de boodschappen die op die palen staan niet tot zich kunnen nemen.

Het vinden van de palen:

- Mensen met een visuele beperking zien de palen niet staan en zien geen onderscheid tussen verschillende palen, met verschillende functies en/of van verschillende vervoerders.
- Mensen met een verstandelijke beperking zien de palen wel, maar begrijpen het onderscheid tussen de verschillende palen onvoldoende.

Het tot zich nemen van boodschappen op de palen:

- Mensen met visuele beperkingen kunnen de beeldschermen niet lezen. De geluidsignalen zijn onvoldoende onderscheidend om de verschillende boodschappen te kunnen begrijpen.
- Mensen met verstandelijke beperkingen en mensen met autisme hebben soms een leeshandicap. Ook zij kunnen dan de boodschappen op de schermen niet lezen.

Een ander groot probleem is, dat mensen met psychische beperkingen (waaronder autisme) en mensen met verstandelijke beperkingen problemen hebben met de volgorde van de handelingen en het feit dat in een drukke omgeving (fout)boodschappen snel gelezen en begrepen moeten worden. Dit leidt tot zeer veel fouten.

Er moet dus een oplossing gevonden worden voor mensen met een visuele beperking, mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychische beperking.

2. Structurele oplossing

In de eindbeeldstudie 65 worden de structurele oplossing voor genoemde doelgroepen nauwgezet beschreven. Het realiseren van de aanpassingen zal geruime tijd duren.

10-0716

-3-

3. Tijdelijke oplossing

Zolang deze structurele oplossing niet gerealiseerd is, moet voor genoemde doelgroepen een tijdelijke oplossing gevonden worden.

De tijdelijke oplossing bestaat uit een speciale OV-chipkaart (Handikaart) die voor een bepaalde *tijd*, tegen een vast *tarief* 'vrij reizen' in een bepaald *gebied* mogelijk maakt. De speciale OV-chipkaart (Handikaart) biedt toe- en uitgang bij afgesloten gebieden en geeft reisrecht.

Deze kaart wordt al ingevoerd voor mensen met een visuele beperking (Viziriskaart).

De organisaties van mensen met een handicap vragen aan de overheden en vervoerders een dergelijke kaart ook in te voeren voor mensen met verstandelijke, en psychische beperkingen.

Nadrukkelijk geven de gehandicaptenorganisaties aan, dat zij deze tijdelijke oplossing ook echt zien als een tijdelijke oplossing. Mensen met beperkingen willen net als alle reizigers tegen normaal tarief kunnen reizen.

4. Traceren doelgroep

Indicatiestelling is de gangbare manier, om te bepalen wie voor een dergelijk product in aanmerking komt. Omdat dit om een tijdelijke maatregel gaat, is het onwenselijk om een speciale indicatiestelling hiervoor op te tuigen.

Gebruik maken van bestaande indicaties is dan een eenvoudige weg.

Meerdere bestaande indicaties kunnen gebruikt worden om de genoemde doelgroep te traceren. De OV-Begeleiderskaart vormt daarbij de belangrijkste. Een toelichting:

De OV Begeleiderskaart is ingesteld voor mensen die niet zonder begeleiding kunnen reizen. De criteria voor de OV-Begeleiders kaart zijn de volgende:

- a. De aanvrager moet minstens 12 jaar oud zijn.
- b. Aanvrager moet woonachtig zijn in Nederland.
- c. De aanvrager moet door zijn handicap (blijvende invaliditeit ten gevolge van (een combinatie van) lichamelijke en/of verstandelijke afwijkingen/aandoening(en) niet in staat zijn zelfstandig met de trein te reizen (de reiziger kan niet zonder hulp in de trein komen en/ of heeft tijdens de reis hulp nodig); Voorbeeld: Visueel gehandicapten met voor beide ogen een gezichtsvermogen van minder dan 25%.

Het overgrote deel van de houders van een OV-Begeleiderskaart bestaat dus uit mensen die helemaal niet zelfstandig reizen.

De kaart wordt echter ook toegekend, als men soms wel (op vaste trajecten) en soms niet (op nieuwe trajecten) zelfstandig kan reizen. Met de OV-Begeleiderskaart is daarmee een deel van de groep van personen met een

10-0716

-4-

handicap te traceren die tot nu toe wel (deels) zelfstandig met het OV kunnen reizen, maar door de invoering van de OV-chipkaart dit niet langer kunnen. Slechts een beperkt aantal mensen van de 50.000 geïndiceerden voor de OV-Begeleiderskaart zal dus een speciale OV-chipkaartpas (Handikaart) aanvragen om zelfstandig te reizen. Dit omdat het overgrote deel van deze groep nooit zelfstandig reist.

Hieronder volgt een toelichting per doelgroep. Aangeven wordt waarom voor een belangrijk deel van deze doelgroep de indicatie voor de OV-Begeleiderskaart gebruikt kan worden om mensen te traceren die recht hebben op de speciale OV-chipkaart (Handikaart).

4.1 mensen met visuele beperkingen

Het traceren van de doelgroep 'mensen met visuele beperkingen' is relatief eenvoudig. De OV-Begeleiderskaart kent de aanduiding 'B' voor blinden en slechtzienden. Er zijn 50.000 houders van een OV-Begeleiderskaart. Van hen hebben 10.000 een visuele beperking en de hebben dus de aanduiding 'B' op de OV-Begeleiderskaart. Niet alle mensen met een visuele beperking hebben een OV-Begeleiderskaart. Dit omdat zij tot nu toe zelfstandig (zonder begeleiding) reizen. Een lichte toename van het aanvragen van de OV-Begeleiderskaart zal mogelijk het gevolg zijn van het toekennen van de Handikaart aan houders van een OV-Begeleiderskaart.

4.2 mensen met een verstandelijke beperking

Veel mensen met een verstandelijke beperking hebben een OV-begeleiderskaart, omdat zij net als mensen met een visuele beperking op sommige trajecten wel zelfstandig kunnen reizen, maar op andere -nieuwe- trajecten een begeleider nodig hebben. De OV-begeleiderskaart kent echter geen aanduiding 'verstandelijke beperking'. Onduidelijk is hoeveel van de 40.000 (50.000 minus 10.000) mensen een verstandelijke beperking hebben. Vanwege deze onduidelijkheid is het gewenst, dat aan alle houders van een OV-begeleiderskaart de speciale OV-chipkaart (Handikaart) wordt verstrekt.

4.3 mensen met een ernstige lichamelijke beperking

Er zullen ook mensen bij de 40.000 bezitters van de OV-Begeleiderspas zitten, die een ernstige lichamelijke beperking hebben en mogelijk wel deels zelfstandig kunnen reizen. Zij zouden eigenlijk geen recht hebben op de speciale OV-chipkaart, omdat zij wel de palen kunnen vinden en kunnen lezen wat op de schermen staat. Hiervoor werd echter al aangegeven, dat de OV-Begeleiderskaart in principe is bestemd voor mensen die niet zelfstandig kunnen reizen. De behoefte aan een speciale OV-chipkaart om zelfstandig te reizen zal dus niet groot zijn bij deze groep. Daarbij is het reizen met de OV-chipkaart voor mensen met ernstige motorische beperkingen en een slechte handfunctie ook een groot probleem. Wat door toekenning van de Handikaart dan tevens tijdelijk opgelost wordt.

10-0716

-5-

4.4 mensen met een psychische beperking (waaronder autisme)

Mensen met psychische beperkingen, waaronder autisme, hebben lang niet altijd OV-Begeleiderskaart. Deze groep wordt niettemin stevig getroffen door de invoering van de OV-chipkaart.

Voorgesteld wordt om deze groep te traceren door gebruik te maken van de indicatie voor *Begeleiding* door CIZ¹ en Bureau Jeugdzorg, en van de indicatie voor *cluster 4: Kinderen met gedragsstoornissen, ontwikkelingsstoornissen en psychiatrische problematiek* door CVI².

Indien men in het bezit is van een deze indicaties kan men de Handikaart aanschaffen.

Het is ondoenlijk om vervoerders aan het loket te laten beoordelen of een overlegde CIZ-, Bureau Jeugdzorg- of CVI-indicatie de goede is. Daarom wordt voorgesteld om het loket van de OV-Begeleiderskaart te laten indiceren voor de Handikaart voor de doelgroep van mensen met psychische beperkingen. Het loket voor de OV-Begeleiderskaart is al gewend om gebruik te maken van bestaande medische indicaties van het CIZ.

De keuze is dan, om deze mensen een indicatie te geven voor een OV-Begeleiderskaart (en daarmee het recht om de Handikaart aan te vragen), of om hen een specifieke indicatie alleen voor de Handikaart te geven.

Dit zal leiden tot een toename van aanvragen bij het loket van de OV-Begeleiderskaart.

4.5 toekomst van de OV-Begeleiderskaart

De OV-Begeleiderskaart wordt op dit moment uitgegeven door NS. Dit is wettelijk zo geregeld. Door de introductie van de OV-chipkaart blijkt er een behoefte om de indicatie voor de OV-Begeleiderskaart te differentiëren voor recht op:

- het meenemen van een gratis begeleider (bestaand).
- het recht op uitstel van betaling, cq kopen van een kaartje in de trein (bestaand)
- een speciale OV-chipkaart (Handikaart) (nieuw, maar tijdelijk).

5. Politiek maatschappelijk draagvlak

Overheden en vervoerders zijn verantwoordelijk voor de invoering van de OV-chipkaart en daarmee voor de introductie van een tijdelijke OV-chipkaart voor mensen met beperkingen (Handikaart).

Voor blinden en slechtzienden is de Viziriskaart al ingevoerd in Rotterdam en Amsterdam. Dit mede op aandrang van de Tweede Kamer en minister. Overlegd wordt nu over een kaart voor blinden en slechtzienden voor het overige stads- en streekvervoer en voor NS.

---

¹ CIZ, Centrum Indicatiestelling Zorg

² CVI, Commissie voor indicatiestelling (speciaal onderwijs)

10-0716

-6-

De CG-Raad heeft in het LCO gevraagd, de tijdelijke kaart ook voor mensen met andere type beperkingen beschikbaar te stellen. Gevraagd is om een notitie. Deze notitie is daar een antwoord op.

Deze notitie wordt ingebracht door twee koepels van gehandicaptenorganisaties:

- CG-Raad (mensen met lichamelijke en zintuiglijke beperkingen)
- Platform VG (mensen met verstandelijke beperkingen)

De CG-Raad en Platform VG hebben de Kamer en minister eerder gevraagd te stimuleren dat deze tijdelijke regeling wordt uitgebreid. Minister Eurlings heeft in zijn laatste algemeen overleg met de Kamer (6 oktober 2010) toegezegd de wens van de CG-Raad en Platform VG met kracht onder de aandacht te zullen brengen van overheden en vervoerders.

Genoemde gehandicaptenorganisaties hopen op een snelle introductie van de tijdelijke speciale OV-chipkaart voor mensen met een beperking (de Handikaart).